

פרק 14 – בעין הטלוויזיה

ב-1986 שמע רקס בלומשטיין, מפיק רב-מוניטין בערוץ הטלוויזיה הבריטי "תמז", על תיאוריית התקיפה המכוונת על "ליברטי", ובא לארצות הברית להסריט את הסיפור. צוותו כלל את עצמו כמפיק ובמאי, את אדריאן פנניק כעורך מחקר, את מרי הורווד כעוזרת הפקה ואת דייוויד הדסון-מילמן כעורך הסרט.¹ הצילומים החלו בווינגטון הבירה עם שמיעת האשמותיהם של כמה משורדי "ליברטי": לוי פיינר, ג'ורג' גולדן, ג'יימס אנס ג'וניור ופיל טורני. בזמן ההקלטה כבר הוסר הסיווג מתרשומות ועדת החקירה של צי ארה"ב ומדוח CIA, אבל הם לא נכללו בתיקי המחקר של "תמז".² הצוות של "תמז" רחש אהדה לאנשי הצוות של "ליברטי". בתסריטים הראשונים ביקש הבמאי לספר את סיפור ותיקי "ליברטי", להציג כמה צילומים אותנטיים מישראל ולסיים בהערה שצה"ל מסרב להגיב, כי עד לאותה עת העמדה הישראלית הרשמית על תקרית "ליברטי" היתה "אין תגובה".

כססיים צוות "תמז" את הצילומים בארצות הברית ונסע לתל אביב, השתנה התסריט באורח דרמטי. הצוות יצר קשר עם יחידת דובר צה"ל וביקש תגובה רשמית על אודות פרשת "ליברטי". סגן דובר צה"ל, אל"ם (מיל) רענן גיסין, לא הגיב ב"אין תגובה" כמצופה, הוא, ביחד עם רס"ן דני גרוסמן מחיל האוויר וסא"ל מתי גרינברג, ראש ענף מחקר קרבות, העביר את הפנייה ישירות לדובר צה"ל וטען שהבשיל הזמן לספר את הצד הישראלי של הסיפור. דובר צה"ל קיבל טיעון זה, ולפתע הוקף צוות "תמז" בחבורה גדולה של אנשי צבא ישראליים, שאושר להם לשתף פעולה עמו. אל"ם יעקב ניצן, קצין בכיר רב-עיטורים בדימוס בחיל הים, הוקצה לספק סיוע טכני. חיל הים סיפק מסמכים ותמונות. חיל האוויר סיפק סרטי מצלמות ירי ותמלילי קלטות שמע של התקיפה ותרגומיהם. ככל שהעמיקו בלומשטיין ופנינק בחקירתם, התערער ביטחונם בגירסה המקורית של התסריט שלהם. הספק שהתעורר אצל המפיק גרם לו לשנות את פורמט התוכנית - במקום להציג האשמות מצד אגודת ותיקי "ליברטי" ו"אין תגובה" ישראלית, הסתפק עתה בהבאת סיפורי שני הצדדים ולא נקט עמדה לטובת צד כשלהו. לקראת סוף התוכנית של "תמז", מסר בלומשטיין, כפרשן, את ההצהרה הבאה: "כל בחינה של הטיעונים הסותרים זה את זה חייבת להתמודד קודם כל עם מניע. 24 שעות אחרי תקיפת 'ליברטי', כבשו הישראלים את רמת הגולן. ההיתה כאן מקריות, או האם ההסתערות על אוניית הריגול תוכננה במטרה למנוע ממנה ליירט את תוכנית הפלישה?"³

אחר כן הובאו תגובותיו של אל"ם ארנסט קסטל, הנספח הימי האמריקני בשגרירות ארה"ב בתל אביב ב-1967, שאימץ בנחרצות את תיאוריית התקיפה המוטעית. אחר כך, התייחס הפרשן בלומשטיין להאשמות שמשה דיין פקד על התקיפה: "אילו נרקחה מזימה ברמות הגבוהות להשמיד את 'ליברטי', החשוד המידי היה שר הביטחון משה דיין. אבל ב-8 ביוני דיין היה הקול היחיד בקבינט הישראלי שהתנגד לתקיפת סוריה. רק למחרת בבוקר, כאשר נודע לו שמצרים, ירדן וסוריה הסכימו להפסקת אש, נתן את הפקודה לפלוש לרמת הגולן - 16 שעות לאחר שליברטי' הותקפה.⁴ הסרט של בלומשטיין שודר בטלוויזיה הבריטית ב-27 בינואר 1987, ב-10:30 בערב.

ב-15 בפברואר 1987, כמה שבועות לאחר ששודר באנגליה, שודר הסרט של "תמז", במשדר "מבט שני" בטלוויזיה הישראלית.⁵ התוכנית פתחה בהערה הבאה:

ערב טוב ..... הטרגדיה של אוניית המודיעין "ליברטי" הותירה צלקת עמוקה ביחסי ארה"ב-ישראל....

כפי שנראה להלן, טען שר החוץ דאז דין ראסק כי "חילות האוויר והים של ישראל תקפו במתכוון את האוניה... זאת היתה תוכנית מתוכננת מראש...." לדעה זאת שותפים רבים מאנשי הצי האמריקני, וכן אלה ששירתו על סיפון

'ליברטי', ובהם 171 הפצועים, וכן גם בני המשפחה של 34 אנשי הצוות שנהרגו. השאר מאשימים את ישראל ואת ארצות הברית בקשירת קשר להשאיר את רשומות התקרית בחשאיות מוחלטת.

הסרט שאנו עומדים לראות שודר על ידי הרשת השנייה של BBC לפני שבועות מספר. דיפלומטים ישראלים בלונדון חששו אז כי המישדר יעורר רגשות אנטי-ישראליים, בעיקר אחרי שלא מזמן התפוצצה פרשת וענונו ונחשפה אספקת נשק ישראלי לאיראן. במבט לאחור, לא היה יסוד כלשהו לחששות אלה. התגובות בעיתונות אחרי המישדר קבעו, שישראל לא תקפה את האוניה במתכוון, אלא "זאת היתה טעות". המחקר של צוות "תמז" נמצא הוגן ואובייקטיבי, והמפיק רקס בלומשטיין, ללא ספק, ניהל חקירה מעולה, שתוצג להלן.

אנשי צוות "ליברטי" שיזמו את ההפקה ודובר צה"ל ששינה את עמדתו וחשף הכל בפני צוות "תמז" התאכזבו מהסרט, שכן כל צד ציפה כי הוא יאמץ במלואו את גרסתו-הוא.

במאי 1987 עוררה ההתקפה העיראקית על פריגטת הטיילים האמריקנית "סטארק" את התעניינותו של מפיק תוכנית "20/20" של ABC-תקריט "ליברטי". ABC רכשה את הזכויות לסרט של "תמז" והפיקה קטע ששודר ב-"20/20", שכלל גרסה ערוכה שקוצצה מ-53 דקות ו-17 שניות לקצת מתחת ל-30 דקות. הקטע של "20/20", בהשתתפות הפרשנים ברברה וולטרס ויו דאונס, עלה לשידור ב-21 במאי 1987.

בזמן שחלף עד ש-"20/20" רכשה את הסרט של "תמז", המפיק רקס בלומשטיין, ששימש כיועץ טכני לתוכנית "20/20", שינה את עמדתו הניטרלית והשתכנע כי תקיפת "ליברטי" בוצעה על ידי הישראלים בשוגג.⁶ לא ידוע אם דעתו של בלומשטיין שולבה בקלטת שנרכשה, אבל ברברה וולטרס פתחה את התוכנית בציינה כי "הדמיון לתקיפת יו.אס.אס. 'סטארק' השבוע מוזר."⁷ אין ספק, שהסרט צידד בתאוריית הטעות. וולטרס ודאונס, שהסבירו את הקטעים המשודרים, אמרו לסיכום:

ברברה וולטרס: אתה יודע, יש שאלות ללא מענה על "ליברטי". ככל הנראה יישארו שאלות ללא מענה על "סטארק" במשך השנים הבאות, אבל יו, אם יש לקחים כלשהם, ייתכן שאחד מהם הוא כי בשעת מלחמה, אף אם אין זאת מלחמתך, עליך לנהוג כאילו אתה עלול להיות מטרה – לא כן?"

יו דאונס: "מישהו אמר פעם, 'אנו לומדים מההיסטוריה שאיננו לומדים מההיסטוריה'. אני חושב שזה לא נכון, ואני חושב שיש כאן לקח עמוק יותר, שמצביע על הצורך הדחוף לצמצם את הנשק בתקופה של כלי נשק היי-טק, שם טעות עלולה להיות כה הרסנית. אני חושב שלאנושות יש פוטנציאל להגשים זאת, והיא חייבת את זה לעצמה..."

ברברה וולטרס: "כי יש טעויות".

יו דאונס: בטח!⁸

במאמר שפורסם בעלון אגודת ותיקי "ליברטי" נאמר, כי "וולטרס ודאונס תיארו שוב ושוב את התקיפה כ'תאונה נוראה'. עוד נטען שם, כי הסרט מטעה, מאחר שלא דחה ממש את הטעויות הישראליות, וכן בגלל השמטות אחרות, כביכול.⁹

ב-8 ביוני 1991, זמן קצר לפני יום השנה ה-24 של תקריט ליברטי, הזמינה אגודת ותיקי "ליברטי" את מפיקי המשדר "הסיפור מאחורי הסיפור" של NBC להקליט תוכנית בהתכנסות השנתית של האגודה, שנערכה אותה שנה בווישינגטון הבירה. כריסטופר קרלסון, מפיק שעבד עם NBC, נכח שם עם צוותו. כמה מאנשי צוות "ליברטי" צולמו אחר הצהריים ב-7 ביוני 1991. המפיק, על דעת עצמו, הביא בפני המצלמה את מיכאל שילה,¹⁰ סגן שגריר ישראל בווישינגטון הבירה, שהגיב לכל אחת מטענות חברי האגודה. אל"ם (דימ') ויליאם מקגונגל נפגש עם המפיק בסוויטה של נשיא האגודה ג'ורג' גולדן. אל"ם מקגונגל עמד על כך שרק דבריו על המקצועיות והגבורה של צוותו בהצלת האוניה יוקלטו, ואמר שלא יעסוק בתיאוריות על התקיפה.

המיבנה הסופי של התוכנית היה קטע של האשמות ואחריו הכחשה ישראלית.¹¹ התוכנית כללה את סת מינץ, שסיפר גרסה משופצת של סיפורו, ואת סא"ל דייוויד לואיס, שדיבר על שיחתו עם אדמירל-משנה גייס. גיימס אנס חזר על סיפורו, שלפיו הובטח ל"ליברטי" כי תקבל הגנה אווירית תוך 10 דקות במקרה חירום.

ותיקי "ליברטי" פיתחו ציפיות גבוהות מהפקה זאת, אבל התאכזבו ביותר כששודרה התוכנית ב-27 בינואר 1992. דומה, שהתוכנית הפריכה את כל טיעוניהם ואישרה את תיאוריית הטעות. התוכנית פתחה בהצהרה הבאה מאת הפרשנים:

ג'יין וואלאס: "ביום הרביעי של מלחמת ששת הימים סיירה האוניה האמריקנית 'ליברטי' ליד חוף רצועת עזה."

ריצ'רד קיילי: "בה-בעת, הגיעו דיווחים שעמדה ישראלית קרובה מופגזת מהים. הפיקוד הישראלי העליון סבר שהם מותקפים בידי כוחות ערביים. יחידות אוויר וים נשלחו לבדוק ותקפו את יו.אס.אס. 'ליברטי', שהיתה במקום הלא נכון בשעה הלא נכונה."

לא נערך מחקר מקיף במסגרת התוכנית והיא הציגה כמה עובדות באורח שגוי. למרות זאת, היה זה תיאור מדויק למדי, שהולך למסקנה שהתקרית היתה טעות מצערת - קביעה שמאוד לא נשאה חן בעיני אנשי צוות "ליברטי" שיזמו את התעניינות NBC.

באביב 1992 עוררה פרשת "ליברטי" את התעניינותו של מפיק עצמאי, ג'סטין סטורקן. סיפורם של ותיקי "ליברטי" שיכנע אותו. הוא הקליט את דבריהם של 2 מאנשי צוות "ליברטי" על "התקיפה היזומה על אוניה אמריקנית". לשם איזון, הוא הקליט את רות ירון, אשת יחסי הציבור בשגרירות ישראל בושינגטון הבירה. התוכנית, שארכה 7 דקות ו-48 שניות, שודרה ב-14 באפריל 1992, במשדר "עכשיו אפשר לספר" של הרלדו ריברה.¹² הרלדו הציג את ההקלטה בהעירו:

היתה זאת שנת 1967, ומדינת ישראל הזעירה לחמה על עצם קיומה. מוקפת בידי אויבים ערבים, שניתקו קווי אספקה חיוניים והבטיחו להדוף את היהודים לתוך הים, פתחה ישראל בבליץ שנודע כמלחמת ששת הימים. ביום הרביעי של אותו עימות עז וספוג-דם, תקפו מטוסים וסירות טורפדו ישראלים אוניית ריגול אמריקנית שנמצאה בים התיכון. 34 אנשי צוות נהרגו. עשרות רבות נפצעו. כפי שמדווח קרייג ריברה שלנו, שורדים רבים מאמינים שהתקרית טיחה מסיבות פוליטיות מאז אותו יום נורא.

קרייג ריברה ציין: "עברה כמעט רבע מאה מאז יצאה יו.אס.אס. 'ליברטי' את חופי אמריקה והחלה את מסעה הגורלי למזרח התיכון.... ובמשך כל אותן שנים עמדה ישראל על כך שתקיפת 'ליברטי' היתה מקרה טרגי של זיהוי שגוי. אבל עכשיו, יותר מתמיד, שורדי 'ליברטי' ותומכיהם חושבים אחרת."

התוכנית מסתפקת בהצגת הטענות המוצקות של 2 אנשי צוות, ג'יימס קבנו וריצ'רד סטורמן, שרואינו על ידי סטורקן על רקע קולו של קרייג ריברה, ואת תגובת אשת יחסי הציבור של שגרירות ישראל. הערות הסיום של הרלדו ריברה מרמזות שהוא נוטה לתיאורית הטעות. הוא סיכם: "גורמים ישראלים מודים במבוכתם אותו זמן, לרבות זיהוי 'ליברטי' בשלב מסוים כספינה רוסית. מקורות ישראלים גם מזכירים את העובדה, שמטוסי הקרב שלהם הפציצו וצלפו בגיסותיהם-הם מעט לפני תקיפת 'ליברטי'. זאת ראייה נוספת לכך שהתרחשה טעות טרגית, כפי שעלול לקרות לעתים קרובות בלהט הקרב ובערפל המלחמה." אין ספק, כי הערות הרלדו ריברה לא תאמו את הדעות הנחרצות של המפיק ג'סטין סטורקן.¹³

ב-9 באוגוסט 2001 ב-8:00 בערב שידר ערוץ ההיסטוריה כתבה ושמה "טיוח: התקפה על יו.אס.אס. 'ליברטי'", שהופקה בידי אנדרו רוטשטיין ודייוויד סיגל. המפיקים הציגו הכל חוץ מהיסטוריה. זאת לא היתה כתבה תיעודית מקצועית, אלא ביקורת זדונית מקצועית. היא הוצגה ללא מחקר נאות והיתה גדושה טעויות, סילופים והאשמות שלא נתמכו בראיות כלשהן. כל תיאוריות הקונספירציה שהוצגו בתוכנית זאת הוזמו זמן רב לפני כן.

כתבתם של רוטשטיין וסיגל חסרה איזון, שכן המפיקים ראינו רק כ-6 מאנשי צוות ליברטי.¹⁴ לא צויין, שהעמדות שהוצגו אינן נתמכות פה-אחד בידי כל צוות האוניה. לא רואיין אף ישראלי שהיה מעורב ישירות באירוע. אם המפיקים לא רצו להקדיש את הזמן הנחוץ או להוציא כסף על ראיונות, יכלו להשתמש בראיונות

רבים עם ישראלים בעלי ידע ממקור ראשון על האירוע, שהוקלטו בסרט של ערוץ "תמז" או בתוכניות "20/20". ברור, שמישדרים אלה הציגו תמונה שונה לגמרי של האירוע מזו שהציגה הפקה זאת.

סיפורו של לוי פיינר, קצין שהיה על גשר "ליברטי" בשעת התקיפה, שהובא בכתבה, לא עומת ככל הנראה עם עדותו בשבועה בוועדת החקירה של צי ארה"ב, שניתנה 34 שנים לפני כן. עדותו של פיינר שונה מאוד מדבריו בתוכנית, אבל הבדלים אלה לא הוזכרו.

הכתבה של רוטשטיין-סיגל, אף שככל הנראה הדבר לא היה מתוכנן, כללה קטע מאיר-עיניים של סרט שצולם מעל לקסדת טייס-משנה של מסוק שחג לאיטו עם כיוון השעון סביב "ליברטי", מהירכתיים ועד לחרטום לאורך דופן שמאל ואחר כך מהחרטום לירכתיים לאורך דופן ימין. מסוק זה טס בגובה כמה מאות רגל בלבד, וצופי הסרט יכלו לראות היכן הונף הדגל על מעלן "ליברטי", את האותיות והמספרים על דפנות "ליברטי" וירכתיה, ואת שמה כתוב על הירכתיים המעוגלים שלה. ברור ביותר כי לא ניתן להבחין בדגל; שכן האותיות GTR כמעט לא ניתנות לקריאה, בעוד שהספרה 5 ברורה יותר; וכי הירכתיים המעוגלים הקשו מאוד על קריאת השם, מלבד מטווח קצר, ישר מאחור. אם היה קשה להבחין באפייני זיהוי אלה ממסוק שנע לאיטו במרחק של כמה מאות רגל מהאונייה ובגובה כמה מאות רגל מעל פני הים, ברור כי למטוס שטס גבוה ומהר היתה אפשרות קלושה מאוד לזהות את הדגל, את סימוני הגוף, או את שם האונייה על הירכתיים במרחק רבע מייל או יותר מהאונייה.

הקריין ארתור קנט דיבר על פעולותיו של רוברט מקנמרה, שר ההגנה של ארה"ב ביוני 1967, ומייחס להן מניעים, אך לא ראיין את מקנמרה או פירט את עדותו בפני הקונגרס בקשר לאירוע. כמה מובאות מאותה עדות, הסותרות את הנחות הכתבה, היו:

בחנתי את תרשומות החקירה, ולא מצאתי כל כוונה של ממשלת ישראל, או כוונה של נציג כלשהו של ממשלת ישראל, לתקוף אונייה אמריקנית....

במקרה של תקיפת "ליברטי", מסקנת הגוף החוקר בראשות אדמירל, שבו יש לנו אמון רב, היתה כי התקיפה לא בוצעה במתכוון.

קראתי את תרשומות החקירה ואני מצדיק את מסקנתה, ומשום כך אני חושב.... לא היתה זאת החלטה מודעת של ממשלת ישראל.... לתקוף אונייה אמריקנית.¹⁵

ההכרזה השקרית הבוטה ביותר של ארתור קנט היתה: "טרפדות בלתי-מזוהות החלו פתאום לירות. מקגונגל שלח אדם למקלע כדי להשיב אש." כך מאשים המישדר את הטרפדות הישראליות בפתיחה פתאומית באש על "ליברטי" ומציין ש"ליברטי" השיבה אש אל הטרפדות. עד לשידור הכתבה, במשך 34 שנים לא היו עוררים על העובדה שהטרפדות הגיעו, עצרו, והחלו לאותת ל"ליברטי", ואז פתחה האונייה עליהן באש. עדותו בשבועה של סא"ל מקגונגל בעניין זה נמצאת בתרשומות ועדת החקירה של צי ארה"ב, והיתה זמינה בנקל למפיקים, אך הם התעלמו ממנה.¹⁶ בנוסף, מסר מחבר ספר זה עותק של הסרט "התקפה על הליברטי" של ערוץ "תמז" למפיק דיוויד סיגל, בליווי מכתב מ-10 באוגוסט 2000. בקלטת מוצג סא"ל מקגונגל במסיבת עיתונאים ב-1967 על סיפון "ליברטי" עם כמה אנשי צוות ישובים סביבו. מקגונגל מאשר שם, ש"ליברטי" פתחה באש על הטרפדות בזמן ש"ניסו לאותת לאונייה."¹⁷ בעדותו בפני ועדת החקירה, שהוצגה בקלטת, אמר סא"ל מקגונגל: "באשר לטרפדות, אני בטוח שהן חשבו כי נמצאו תחת אש של 'ליברטי'."

האשמה שגויה בוטה אחרת תוקפת את איכות החקירה של ועדת החקירה של צי ארה"ב. הקריין ארתור קנט פותח: "במשך החקירה הרשמית על סיפון האונייה, התברר לצוותה כי הצי אינו מעוניין בביצוע חקירה לעומק." מאחר שוועדת החקירה פעלה בדלתיים סגורות, קנט לא הסביר כיצד התבררו לצוות האונייה כוונות הצי במשך החקירה. לאחר מכן הופיע על המסך איש הצוות ג'ון רנקובסי, שציין בלי הסבר נוסף: "ועדת החקירה היתה פארסה." אין כל איזכור של העובדה, כי ועדת החקירה הוקמה בפקודתו של אדמירל ג'ון ס. מקקין, מפקד הכוחות הימיים של ארה"ב באירופה, וכי התכנסה במהירות בלונדון ב-2314 לפי שעון מקומי

בערב 10 ביוני ונטלה עדויות עד 0250 בבוקר למחרת, ב-11 ביוני. לאחר מכן המריאה הוועדה מיד לוולטה, מלטה, למפגש עם "ליברטי".

לא אוזכר, כי אדמירל קיד והיועץ המשפטי שלו טסו ל"ליברטי" בעודה עושה דרכה בים למלטה ועלו על סיפונה בלב ים ב-12 ביוני, וכי הוועדה עבדה ברציפות לאחר הגעת "ליברטי" למלטה, גבתה עדויות ב-14 וב-15 ביוני וטסה בחזרה ללונדון, שם המשיכה לגבות עדויות עד 1645 ב-16 ביוני. בעקבות דיוני הוועדה חובר דוח שהוגש לאדמירל מקקיין, שאישר אותו ושיגר אותו בבהילות בידי אדמירל קיד כדי שימסור אותו ישירות לראש המבצעים של הצי בווינגטון הבירה. פעולותיהם של אדמירל מקקיין, אדמירל קיד והצי אינן מורות על חוסר עניין בניהול החקירה. תרשומת ועדת החקירה זמינה לפי בקשה ממשרד הפרקליט הראשי של הצי. היא כוללת מאות עמודים, לרבות 158 עמודי עדויות וארבעים-ותשעה מוצגים, רובם ארוכים. היא מסכמת בהבאת 52 ממצאים, אשר אושרו בידי אדמירל מקקיין ומסיימת במסקנה הבאה: "ההערות לעיל של הרשות המכנסת מוליכות למסקנה גורפת, שהתקיפה היתה למעשה טעות." (ראו בפרק 12 פרטים נוספים על ועדת החקירה).

לדעתו של מחבר ספר זה, כל אדם סביר שיקרא את התרשומת ויבחן את המוצגים שנשקלו בידי ועדת החקירה יסכים, שאיכותו של הדוח מעולה ביותר. 30 שנה לאחר מעשה עדיין מתרשם מחבר ספר זה מההיקף העצום של החקירה ומיכולתם של עורכיה לאסוף את העובדות, לדון בהן ולסכם את מסקנות הוועדה בזמן כה קצר.

חלק ממחברי תיאוריות הקונספירציה מלינים, שוועדת החקירה לא גבתה עדויות מפי ישראלים כלשהם, אך אין בכך דבר יוצא דופן. אחרי מלחמת המפרץ לא התירה ארצות הברית לאנשי צבא אמריקניים להופיע בפני החקירה הבריטית על מות 9 אנשי צבא בריטיים שנהרגו מ"אש כוחותינו" האמריקנית.¹⁸ אבל הישראלים התיירו לטייסייהם לדבר עם הוועדה המיוחדת של הסנאט למודיעין (ראו פרק 12).

ג'יימס אנס טען בכתבה התיעדית, שאיש מחברי ועדת החקירה לא שוחח עם מישהו מהצוות. הכתבה לא ציינה, שוועדת החקירה גבתה עדויות מפי תשעה-עשר עדים, שארבעה-עשר מהם היו אנשי צוות ליברטי.¹⁹

הכתבה לא ציינה, שאנס נפצע בדקות הראשונות של התקיפה מהאוויר ונלקח אל מתחת לסיפון, שם נותר עד העברתו לנושאת המטוסים "אמריקה" למחרת היום. הוא הוצג משוחח בגוף ראשון על אירועים שהתרחשו שלא בנוכחותו, מבלי לגלות שסיפורו מושתת בעליל על עדות שמיעה. סא"ל מקגונגל המשיך לפקד על "ליברטי" מהגשר והשיט אותה בסופו של דבר מנתיב הסכנה לחבירה עם משחתות הצי השישי בבוקר המחרת. יש להניח לאור נסיבות אלה, כי סא"ל מקגונגל צפה וידע על המתרחש במשך התקיפות מהאוויר ומהים יותר מאשר אנס. אבל הכתבה לא הבהירה לצופים את מה שראה סא"ל מקגונגל, העיד על כך בשבועה, ותיעד בתרשומת רשמית.

הכתבה כללה הערה של אנס לגבי הצעות העזרה מהטרפדות הישראליות: "הם טוענים שהתקרבו לצידנו ומיד הציעו עזרה. ובכן, זה קשקוש מוחלט." המפיקים והקריין ואנס לא הסבירו מניין ידע אנס דבר כלשהו על הצעות עזרה שניתנו, או לא ניתנו, מהטרפדות. כשנקרא סא"ל מקגונגל להעיד שנית בפני ועדת החקירה ב-14 ביוני 1967, פחות משבוע אחרי התקרית, הוא דיווח על השתלשלות האירועים, תוך היוועצות בצוותו, כפי שהורתה לו הוועדה במהלך עדותו הראשונית ביום הקודם. הרישום הכרונולוגי של 8 ביוני 1967 ב-1503 היה: "סט'ר אחד חזר לאוניה ואותת ["]האם אתה זקוק לעזרה?" באנגלית]. המפקד אותת 'שלילי'.²⁰

הרישום ב-1503 ב-8 ביוני 1967 ביומן הסיפון של "ליברטי" ציין: "סט'ר אחד חזר לאוניה ואותת 'האם אתה זקוק לעזרה?'. המפקד הורה להשיב 'שלילי'".

אין ספק, תיאורו של אנס את האירוע, שבו לא נכח אישית, 34 שנה לאחר מעשה, ב"ערוץ ההיסטוריה", והתיאור שמסר מפקדו בעדות מתועדת בשבועה 6 ימים לאחר האירוע (שאומת בידי יומן "ליברטי" שנרשם בשעת האירוע) סותרים זה את זה. זאת אחת הפעמים הרבות שבהן אנס חלק על זיכרונו ועל פעולותיו של מפקדו, בנוסף לתרשומת הכתובה הרשמית שתועדה ימים ספורים לאחר האירוע. איזה מין מחקר בקשר לעניין זה ביצעו המפיקים?

מיצג שווא בוטה נוסף העלה ג'ו מידוז, איש צוות "ליברטי", שציין כי אותת לטרפדות וכי הניף דגל אחרי שהדגל הראשון הופל בירות. עדויותיהם בשבועה של סג"מ דייוויד ג. לוקאס ושל רס"ל הרולד ג'סי תומפסון בפני ועדת החקירה של צי ארה"ב, שניתנו כמה ימים אחרי האירוע, מבהירות כי אתת ראסל או. דייוויד ביצע

את האיתות לטרפדות וכי הוא זה שהניף את הדגל לאחר שהופל ביריות.²¹ במכתב מיום 4 בספטמבר 2001 התיר ראסל דייוויד למחבר ספר זה לצטט אותו כלהלן: "אכן, אני הוא זה שביצע את האיתותים לסירות ואני הוא זה שהעלה את נס ההפלגה לאחר שהופל ביריות! באותו זמן הייתי אחד משני האנשים היחידים על האוניה שיכלו לשדר ולקלוט תשדורות אור, ואני הוא זה שקיבל את כוכב הארד על פעולותי אותו יום."

יש בכתבה עוד קביעות עובדתיות רבות אחרות שאינן נכונות. יש גם סתם מיצגי שווא פשוטים, כמו הצגת קטע של משחתת מפליגה, הגוררת את הצופה להניח, שהמשחתת היא "ליברטי". הכתבה כללה גם קטעים אחרים של אוניה מותקפת ביריות על ידי מטוס וקטע של אוניה שענן עשן מיתמר לצידה, שלא תאם כלל את תנאי הרוח האמיתיים בזמן התקיפה מהאוויר. אין כל קריינות או כתובית על המסך המלמדים כי קטעים אלה אינם משל "ליברטי"; אדרבה, הקריינות משלה את הצופה לחשוב, כי אכן הקטע הוא של "ליברטי".²² כשלים אלה מוליכים כולם למסקנה, שהכתבה הופקה בלא מחקר נאות, בלא בדיקת עובדות או תשומת לב לפרטים, שבעבר איפיינו את הכתבות שהוצגו ב"ערוץ ההיסטוריה".

סרט הוידאו הפרטי "שורדי יו.אס.אס 'ליברטי': הסיפור שלנו" הופק על ידי "הפקות סליגו".²³ התסריטאי והבמאי היה פטריק קינג. ג'יימס אנס צוין בקרדיטים כאחראי מחקר. הכתבה אינה סיפור אלא סידרת ראיונות עם אנשי צוות "ליברטי" ואחרים, המצדדים בתיאוריית הקונספירציה של התקפה במתכוון. היא כוללת קטעים שבהם נראית "ליברטי" וכמה תמונות המתייחסות לתקרית, אבל אינה מציגה ואינה מתייחסת לתיאוריות הטעות או לחקירות הרשמיות הרבות, שהסיקו כי התקיפה היתה טעות טרגית. להיפך, הכתבה מושתתת על ההנחה, שהתקיפות היו תקיפות ישראליות מכוונות על אוניה אמריקנית.

לטיטו דה נאגי האווארד, שהכריז על עצמו שהוא "במלחמה עם הישראלים", היו קשרים עם אגודת ותיקי "ליברטי" שנרחקו לפני שנים רבות.²⁴ על פי ג'ו לנטיני, האגודה העניקה להאווארד 20 או 25 אלף דולר על מנת להפיק סרט על תקרית "ליברטי", אבל הסרט לא נעשה במשך תקופה ארוכה ולא נמסר דין וחשבון פומבי על הכסף ששולם ולא הוצא.²⁵ האווארד הפיק וידיאוטייפ ב-1983. "עלון יו.אס.אס. 'ליברטי' בינואר 1984 הזכיר סרט בן שעה שהופק בידי טיטו האווארד, שכותרתו "Massacre and Masquerade (טבח ותחפושת)" וצוין: "מצאנו שרק 6 דקות מתייחסות ל'ליברטי'. השאר מורכב רובו מראיונות קצרים עם אישים אנטי-ציוניים נודעים, המביעים את דעותיהם על ישראל".²⁶

ב-2002 הפיק האווארד וידיאו תיעודי שכותרתו "אובדן 'ליברטי'", שהוצג ב"קונטיקוט קולג'" ב-29 באוקטובר 2002. הסרט נתמך בידי סניף "המועצה לאינטרס הלאומי" בקונטיקוט.²⁷ כשהפיק לבסוף האווארד את "אובדן 'ליברטי'", הוא ביקש מג'ו לנטיני להביע דעתו על הסרט. הלה עשה זאת והגדיר את דבריו כביקורת בונה. בעקבות זאת טילפן פיל טורני, אז נשיא אגודת ותיקי "ליברטי", ללנטיני, ואמר לו: "חבל מאוד שלא נהרגת על ידי הטורפדו יחד עם שאר חבריך".²⁸

"אובדן 'ליברטי'" הוא סרט וידאו באיכות נמוכה. המחקר שבוצע עבורו היה קלוש, ההפקה היתה עלובה. התוצאה רצופה טעויות עובדתיות. לדוגמה, הסרט מותח ביקורת על אדמירל איזק סי. קיד ג'וניור, הקצין שמונה על ידי אדמירל ג'ון מקקיין לשמש נשיא ועדת החקירה של צי ארה"ב שחקרה את תקרית ליברטי. משעשע למדי, שהסרט מציג דיוקן של אדמירל איזק סי. קיד סניור, אביו של איזק סי. קיד ג'וניור, בתור "אייזק, ג'וניור". האווארד השתמש בגזיר תמונה של סא"ל רמי לונץ מן הסרט של ערוץ "תמז" ומזהה אותו כרס"ן פינקוס פנחסי.²⁹ על איש צוות ליברטי, החוגר ג'יימס סמית, נאמר שהוא רב סרן. איש הצוות גלן אוליפנט מוגדר כ"אלחוטן", אם כי סיווגו המקצועי היה ETR (טכנאי אלקטרוניקה).

האוורד טען, שמטוס הצי F-14 כונה "טומקאט" על שם אדמירל תומס מורר. לאמיתו של דבר, "טומקאט" כונה כך על שם תת-אדמירל תומס אי. קונולי, סגן ראש המבצעים של הצי (אוויר).³⁰ לטענת האווארד, הקו החם בין וושינגטון ומוסקבה הופעל בראשונה במיוחד בשביל תקרית "ליברטי". אולם הקו החם שימש לתקשורת רצינית בין וושינגטון ומוסקבה בראשונה במהלך מלחמת 1967. הוחלפו בו 20 מסרים. היו 3 מסרים ב-5 ביוני, 4 ב-6 ביוני, ו-2 ב-7 ביוני. ב-8 ביוני הוחלפו 5 מסרים, מתוכם 3 (ה-11, ה-13, וה-14) התייחסו לתקרית "ליברטי".³¹

פיל טורני סיפר בסרט, כי אדמירל קיד הסיר את סמלי דרגתו – הכוכבים שלו – ואחר כך שב לענוד אותם על ה"דש" שלו. סמלי דרגה אינם מוצגים על הדשים. הקרדיטים המתגלגלים בסוף התוכנית מציינים את

ארכיוני צי ארה"ב בתור *Navel Archives* (Navel = טבור, ולא Naval = ימי!) ואחרון אחרון, למרות שכל התרשומות מאשרות ששיגור מטוסים מנושאות המטוסים "אמריקה" ו"סרטוגה" להגנת "ליברטי" בוצע בין 1530 ל-1600, האוורד טוען שהשר מקנמרה החזיר את המטוסים ב-1435 - כשעה ו-20 דקות לפני שיגורם.

ב-30 ביולי 2008 פירסם האתר *military.com* סיפור, שכותרתו "א.ס.א.ס. 'ליברטי' מפליגה לקרוא תיגר על (ישראל). ב-1 באוגוסט 2008 העלה ג'יימס אנס באתר פוסט עם ההערה הבאה:³²

1 באוגוסט 2008, 4:44:26 אחה"צ

אחד הקישורים לעיל המליץ על סרט על "ליברטי". אנו מעריכים את התמיכה בסיפורנו, אבל חובתנו לומר לכם שרוב השורדים אינם ממליצים על סרט זה.

ראיתי, כשורד של התקיפה, את כל הסרטים, השתתפתי במרביתם, קראתי את כל הספרים, את מרבית המאמרים ורבות מתרשומות הפורומים, והשתתפתי במאות ראיונות רדיו, טלוויזיה וסרטים במשך 30 השנים האחרונות.

הסרט "אובדן ליברטי" הוא ככל הנראה הגרוע מבין כמה סרטים שנוצרו בנושא זה, אף שאין ספק שהוא שווק באינטרנט באורח אגרסיבי ביותר. הוא אינו נתמך בידי השורדים. יש שורדים שתבעו לדין את מפיק סרט זה על הפרת חוזה ודברים אחרים. סרט זה, לדעתי, הוא בעיקר אסופה של קליפים מסרטים, שנערכו בצורה גרועה בתוספת כותרות גרועות, עם ביקורות נלהבות רבות של קצינים בכירים מעוטרים במדליית הכבוד, שאין להם כל ידע אישי על הנסיבות, ובהשקפותיהם אין שמץ רלוונטיות.

הסרט של האוורד מעולם לא שודר ברשתות הטלוויזיה. הוא נמכר על ידי ארגונו של האוורד, "ברית ליברטי", והוצע למכירה על ידי הוצאת "נונטייד פרס". מה עוד אפשר לרכוש מ"נונטייד פרס"? הם מוכרים "קלטת אודיו ווידאו מהכינוס ה-14 של IHR". IHR הוא "המכון לסקירה היסטורית" - אחד משני ארגוני מכחישי השואה העיקריים בארצות הברית. אותו עלון מ-2002, שהציע למכירה את "אובדן ליברטי", מציע גם את דברי פיל טורני, אז נשיא אגודת ותיקי "ליברטי", בכינוס ה-14 של מכחישי השואה.

ב-2 בפברואר 2002 נועד ג'ון האדן, ראש תחנת CIA בתל אביב ביוני 1967, עם "צוות טלוויזיה" בריטי שכלל את פיטר הונם וכריס מיצ'ל, שלדבריהם ייצגו חברת הפקות בריטית שעסקה בהפקת סרט על מלחמת ששת הימים.³³ הם איזכרו מסמכים כביכול של CIA, שאותם האדן לא זכר, ועליהם אמר שהוא מפקפק בקיומם. הם אמרו לו כי א. ג'יי קריסטול היה סוכן ישראלי וכי הספר "תקרית ליברטי" היה "הנחיות לתביעה".³⁴ הם אמרו להאדן כי בלילה הקודם היו בקולברוק, וורמונט, שם ראינו "איש צוות".³⁵ הם הדגישו, שהמניע הישראלי לתקיפת "ליברטי" היה למנוע מארצות הברית להיוודע על התוכנית הישראלית לתקוף את סוריה. הם התעלמו מתגובת האדן, שישראל עידכנה באופן מלא את ארצות הברית על ההתקפה הממשמת ובאה על סוריה.

ג'ון האדן השתכנע, שה"תוכנית" של הונם ומיטשל על מלחמת ששת הימים לא היתה אלא סיפור כיסוי, שכן השניים התמקדו בתקיפת א. ג'יי קריסטול ו"תקרית ליברטי" שלו, והתמרמו כאשר פסל את טענותיהם כשקריות. הקטעים של הכחשות האדן לא מוצגים בסרט. לימים נמצא כי האינטואיציה של האדן אומתה. הונם לא הפיק וידאו על מלחמת ששת הימים. הוא הפיק סרט ושמו "מבצע ציאניד: מדוע הפצצת יו.א.ס.א.ס. 'ליברטי' כמעט גרמה למלחמת העולם השלישית", יחד עם וידאו תיעודי "Dead in the Water - מת (עומד) במים", ששודר בערוץ 4 של BBC ב-21 באוגוסט 2004.³⁶ וידאו זה לא שודר בטלוויזיה בארה"ב אך זמין ב-DVD.

בביקורת על "Dead in the Water" צוינו הנקודות הבאות:

סיפור סיפורים מהסוג הגרוע ביותר.

הפקה זאת, הבסיס לספרו "מבצע ציאניד", היא דוגמה מובהקת ליצירת בדיה במסווה של "עיתונאות חוקרת".

מה שראוי ביותר לציין על תפישות ההפקה הוא – שאם היו מדויקות – אזי לא היה לארה"ב מעמד לא-לוחם במלחמה הישראלית-ערבית ביוני 1967, כפי שטענו אנשי צוות "ליברטי" לשעבר בוטים ואחרים, אלא מעמד של לוחמת-שותפה, ואז לא הגיעו ליו.א.א.ס. "ליברטי" זכויות של יחידה ניטרלית של צד שלישי לא-לוחם.³⁷

העטיפה של "מבצע ציאניד" של פיטר הונם, שעליה מבוססת תוכנית הטלוויזיה, מספיקה כדי להתרשם משטחיות מחקרו על תקיפת "ליברטי". כותרת המשנה היא "מדוע הפצצת [הדגשת המחבר] יו.א.א.ס. 'ליברטי' כמעט גרמה למלחמת העולם השלישית". ליברטי לא הופצה אלא נצלפה וטרפדה. הספר והתוכנית כולה גדושים מחקר לקוי ומיציג שווא.

סרט הווידאו אינו רק מצגת שקרית של עובדות; הוא מציג תיזה כה מופרכת עד שאינה ראויה לדיון רציני. התיזה היא כי מלחמת ששת הימים היתה פעולה צבאית משותפת של ארה"ב וישראל, שמטרתה השמדת מצרים, וכי תקיפת "ליברטי" היתה בסך הכל אמתלה לתקיפה אווירית אמריקנית על קהיר תוך שימוש בנשק גרעיני, לא פחות ולא יותר! תקיפת "ליברטי" בוצעה ביום הרביעי של מלחמת ששת הימים. עד אותו יום ישראל כבר השמידה את כל חילות האוויר הערביים, שטפה את סיני וכבשה את תעלת סואץ, הגדה המערבית וירושלים. רק מבצע של יום אחד נגד סוריה טרם הושלם. בנסיבות אלה, מדוע היה על ישראל או ארה"ב לבצע התקפה גרעינית על קהיר? מה היתה תקיפה כזאת משיגה?

אותו שבוע נפלו בווייטנאם 187 אנשי צבא אמריקנים, ואיש בממשלת ארה"ב או בצבא לא שקל תקיפה גרעינית של האנוי. אבל הונם טען, שאובדן 34 איש בליברטי הצדיק מחיקת קהיר מעל פני האדמה. מופרך!

הווידאו אינו מדויק עובדתית מבחינות רבות. הוא מביא דברים של מפקד "ליברטי" שנערכו והוצאו מהקשרם. ניתן לאשר זאת בצפייה ובהשוואה עם הנאום שצוטט ב"אסושיאטד פרס".³⁸ הסרט מצטט את הסיפור שסופר בראשונה בידי סטיפן גרין³⁹ מפי אחד גרג רייט, שטען כי מטוס RF-4C של חיל האוויר האמריקני ביצע גיחות סיור בשביל ישראל לפני המלחמה ובמהלכה, מבלי לציין כי שגריר ארה"ב ריצ'רד פרקר, במאמר שפירסם ב-1997, הטיל ספק גמור בדברי רייט.⁴⁰ רייט גם אמר שלא היו לישראל מטוסי סיור ב-1967. אולם תמונה שפורסמה בתפוצה רחבה, שצולמה בידי מיראז' 3C ישראלי ובה נראית בבירור צלילית המטוס על הקרקע כשהתקרב ל-3 מיגים מושמדים על הקרקע, טופלה על מנת למחוק את הצלילית; רייט שייך אותה למטוס RF-4C של חיל האוויר האמריקני.⁴¹

בעקבות מחקרו של השגריר פרקר, פורסמו הכחשות על פעולה של מטוס RF-4C במלחמת ששת הימים, וזאת על ידי מפקד טייסת הסיור הטקטי ה-38 של חיל האוויר האמריקני, המוצבת בגרמניה, שהפעילה מטוסים מסוג זה, ועל ידי אל"ם תומס ויטלוק ומפקדו, וכן גם אל"ם ארל א. באטס מנכף הסיור הטקטי ה-26. אל"ם ויטלוק הביע "ביטחון איתן" כי לא התבצעה שום פעולה שכזאת, והוא ואל"ם באטס סתרו פרטים טכניים של הסיפור.

פרקר הוסיף וטען בעמוד 71:

גם אין כל דיווח על פעולה זאת בקרב האחראים לביצועים במשרד החוץ, ב-CIA ובבית הלבן באותו זמן. אלפרד אתרטון (אז מנהל ענייני ערב-ישראל), דונלד ברגוס (מנהל ענייני מצרים), הרולד סונדרס (סגנו של וולט רוסטאו לענייני המזרח התיכון במועצה לביטחון לאומי) וגיימס קריצ'פילד (מנהל חטיבת המזרח התיכון של CIA) אמרו כי לא ראו שום התייחסות לפעולה מסוג זה. סונדרס אמר שרוסטאו הכחיש כי ידע משהו על כך. קריצ'פילד הבהיר כי כאשר עמד בראש צוות פיקוח אד-הוק במשך משבר 1967 ראה "הכל", אך לא ראה דבר כלשהו שיכול לאשש את סיפורו של גרין ולא הבין מדוע המשיך גרין לרדוף אחר אותו "כלב מת". שוחחתי גם עם מי שהיה ראש תחנת CIA בתל אביב ב-1967. הוא לא שמע מעולם את הסיפור והוסיף כי לא ייתכן שהישראלים הירשו לזרים כלשהם להתקרב עד כדי כך לפעולות הצבאיות שלהם.

בסך הכל, אם כן, מסתכמות עדויות אלה בהזמה משכנעת של טענות גרין-רייט. הכחשות אלה, יחד עם ההסתייגויות הטכניות שהעלו אלופי-משנה באטס וויטלוק, היה בהן די לשכנע אותי כי הסיפור אינו אמיתי וכי גרין נפל

קורבן לזייפן מודיעין, אולי לניסיון סובייטי לדיסאינפורמציה, שכן לא יכולתי להעלות על הדעת מישהו אחר שהיה לו מניע לשתול את הסיפור.

פרקר שמע הכחשות נוספות מפי השר רוברט מקנמרה, וכן משני קצינים ישראלים רמי דרג ועתירי מידע – אלוף שלמה גזית, שהיה ב-1967 ראש חטיבת המחקר באמ"ן, ואלוף מוטי הוד, מפקד חיל האוויר ב-1967.

המספר בסרט הווידאו מדבר על "מבצע ציאניד" – כותרת ספרו של הונם – "מבצע" שמעולם לא תועד במקום כלשהו מלבד בדמיונו של הונם, על רקע מזכר מסומן בבירור "FRONTLET 615" - מזכר המתייחס לאישור של פעולה אמריקנית חשאית באפריל 1967, כמה חודשים לפני התחלת מלחמת ששת הימים, ולהוראות שקיבלה "ליברטי", שהסיטו אותה ממשימתה באפריקה והורו לה לנוע למזרח הים התיכון.

התוכנית מציגה את סא"ל דייוויד לואיס מספר את שמועתו על אדמירל-משנה גייס, ששיגר את מטוסי הצי השישי והחזירם מבלי לציין כי כל התרשומות מראות שהמטוסים שוגרו והוחזרו בפקודת מפקד הצי השישי תת-אדמירל מרטין. המספר עמעם את השאלה שהוצגה לשר ההגנה מקנמרה בנושא החזרת המטוסים, עד שהיה צורך להריץ את הסרט מחדש כמה פעמים כדי להבינה כהלכה. נראה, שהיתה כאן מגמה יזומה מראש לערפל את הכחשתו הנחרצת של מקנמרה. הכשל בבדיקת העובדות והשמטת עובדות ממחישים את ההטיה האנטי-ישראלית של הונם, שעליה ניתן לעמוד גם על ידי בחינת עברם של הונם וכתבים אחרים.

ידוע כי ב-1981 הכינה רשת "ABC ניוז" תוכנית על פרשת ליברטי למישר "נייטליין". בקרב כמה מאנשי צוות "ליברטי" התעוררה התרגשות רבה, כשנאמר להם שגירסתם לסיפור תוצג ב"נייטליין" בידי טד קופל. "עלון יו.א.א.א." "ליברטי" פירסם ב-1981 מאמר במדור "יו.א.א.א." "ליברטי" בחדשות, שציין: "ABC נייטליין", תוכנית החדשות הלילית הלאומית של אולפני ABC בניו יורק, הציעה לשר את הסיפור על תקיפת "ליברטי", במקביל לפירסום כתבת אנס בכתב העת *Defense Electronics* ("אלקטרוניקה הגנתית"). המישר, אם לא ישתנה לוח הזמנים, יעלה לאוויר ב-7 באוקטובר 1981. זה יהיה אזכור ראשון בטלוויזיה הלאומית של גרסת איש צוות כלשהו על התקיפה.⁴²

הסיפור לא הופיע ב"נייטליין", וב-1982 פירסם "עלון יו.א.א.א." "ליברטי" את הכתבה הבאה:

"נייטליין" של טד קופל

ביום חמישי אחר הצהריים טילפן מפיק של תוכנית החדשות הטלוויזיונית של טד קופל "נייטליין". "נייטליין" שמעה על הכינוס ורצתה להכין כתבה. האם יוכלו 4 מאיתנו לבוא לאולפן ABC ב-7 בערב? כך אפוא בילו ג'ים אנס, דון בללקוק, ג'ו מדוז ומייק סקאלי אותו ערב 3 שעות אל מול זרקורי הטלוויזיה במתן תשובות על שאלות בנושא התקיפה, הגבורה והטיוח. ABC הקליטה 11 סלילים. אבל לא היה די בכך. כדי לסכם, הם בילו את 3 הימים הבאים בדיונים, בריאיון אנשים אחרים במלון ובחיפוש אחר סרטי ארכיון על הגעת האוניה הפגועה למלטה, וערכו את הכל לרצף סיפורי לוגי אחד. זה היה אמור להיות קטע של 30 דקות שיהיה את כל המישר של "נייטליין" ב-7 ביוני. לוח הזמנים נחשב לסגור, אבל לא כך היה.⁴³

באותו עלון, כמה שורות אחר כך, נכתב:

מה קרה לסיפור של "נייטליין"?

הסיפור שעמד להיות משודר בתוכנית "נייטליין" של טד קופל היה אמור לעלות לאוויר ביום שני בערב ב-7 ביוני. לרוע המזל, ישראל פלשה ללבנון כמה שעות בלבד לפני השידור. הפלישה נחשבה לסיפור חדשותי גדול יותר, וכך הוזז הסיפור של "ליברטי". במילים אחרות, "ליברטי" שוב נורתה בידי ישראל.⁴⁴

"עלון יו.אס.אס. ליברטי" ממרס 1983 כתב כי הקלטת של "נייטליין" על סיפור "ליברטי", שעלות הפקתה היתה מעל 100 אלף דולר, "נעלמה באורח מסתורי ללא עקבות."⁴⁵

ב-12 וב-13 בינואר 2004 קיים משרד החוץ של ארה"ב כינוס באודיטוריום לוי הנדרסון בחסותו של היסטוריון משרד החוץ, בנושא "ארצות הברית, המזרח התיכון, והמלחמה הערבית-ישראלית ב-1967". הכינוס התקיים במקביל לפרסום כרך 19 של "יחסי החוץ של ארצות הברית"; 7 דיוני הצוות של הכינוס שודרו בשידור חי בערוץ C-SPAN.⁴⁶

מחבר ספר זה הוזמן להשתתף במושב הראשון: "מלחמה, מודיעין ויו.אס.אס. ליברטי". היושב ראש היה ד"ר מרק סוסר, היסטוריון משרד החוץ של ארה"ב; מחבר ספר זה השתתף ביחד עם ד"ר דייוויד רובארג' ממטה ההיסטוריה של סוכנות הביון המרכזית, וד"ר דייוויד האץ', היסטוריון הסוכנות לביטחון לאומי.⁴⁷

בעקבות העלאת מצגת שלו במושב, ניגשה למחבר ספר זה ברוק רונט, מפיקה בערוץ הטלוויזיה "ABC ניוז", והביעה עניין בהכנת תוכנית ב"נייטליין" על תקרית "ליברטי". לימים, ב-11 בנובמבר 2004, קיבל מחבר ספר זה אי-מייל מברוק רונט: "השופט קריסטול היקר, עברה כקרב לשנה מאז נפגשנו במשרד החוץ בינואר, אבל לא שכחתי את הקטע על יו.אס.אס. ליברטי' שרציתי להכין בשביל 'נייטליין'. עתה, לאחר שהסתיימו הבחירות, לרשותי עומד כתב, ואני מצפה לנוע קדימה!"⁴⁸

בעקבות זאת באו אי-מיילים ושיחות טלפוניות מרובים, העניין ארך זמן, וב-31 בינואר 2005 הוסרט ראיון של שעתיים במשרדי. הכתב, דייוויד מריש, היה ישיר ומקצועי ביותר. הוא לא נקט עמדה והתמקד בקבלת תשובות עובדתיות לשאלותיו.

לאחר ההקלטה, לא למצלמה, ניהלנו שיחה ארוכה שבה התרשם מחבר ספר זה כי דייוויד מריש נטה לתת אמון בסיפורי קונספירציה שסיפרו 3 אנשים שטענו כי שמעו שידורים של הטייסים הישראליים. (יצוין, שהטייסים דיברו עברית ו-3 המספרים לא) או קיבלו תמלילים של תקשורת בין טייסים ישראלים והבקרה שלהם ב-8 ביוני 1967 או קרוב ליום זה. את 3 המספרים הללו אכנה "3 עכברים עיוורים", שכן פעלו באפלה ודיווחו על זיכרונות בני עשרות שנים בלי להציג כל מסמכים תומכים.

1. עכבר מספר 1, שנמצא בבסיס חיל האוויר "אופוט" ליד אומהה, נברסקה, ציין: "ביום התקיפה [8 ביוני] קראתי גיליונות טלטייפ צהובים ... ממקורות שונים כולל NSA."

2. עכבר מספר 2, שנמצא ב"מרכז סיור מכל המקורות" בבסיס האוויר בהרקליון, כרתים, ציין כי קיבל "מודיעין ישיר" ממטוס EC-121 של חיל האוויר.

3. עכבר מספר 3, שנמצא בדה נאנג, וייטנאם, ציין כי קיבל תמלילים גולמיים ב-8 ביוני ותמלילים חלקים למחרת, ואזי הגיע שדר להשמיד את כל התמלילים. מאוחר יותר טען אדם זה כי לאחר שהשתחרר מחיל האוויר עבד ב-NSA ובזמן שעבד במטה NSA ראה דוח של NSA המוכיח כי התקיפה היתה מכוונת (בתשובה לבקשה לפי תקנת חופש המידע, אישרה NSA כי אדם זה מעולם לא עבד בשבילה).

מחבר ספר זה הודאג, מה יהיה טיבה של תוכנית "נייטליין" אם היא תכלול את סיפוריהם של 3 אנשים שזכרו כי קיבלו מידע סודי ביותר ביוני 1967, בעוד ששהו אז באומהה, בכרתים, או בדה נאנג.

לאחר הראיון והשיחה עם דייוויד מריש יצאה ברוק רונט לחופשת לידה. הזמן חלף, והקשר עמה לא חודש. ב-22 בנובמבר 2005 פרש טד קופל מ"נייטליין". זמן קצר אחר כך דווח כי טד קופל דחה הצעת עבודה בערוץ "אל-ג'זירה", אבל סופר כי דייוויד מריש קיבל שם משרת כתב.⁴⁹ מאז תחילת 2005 לא נשמע דבר מאנשי "נייטליין".

טיפולן של רשתות הטלוויזיה בסיפור "ליברטי" איכזב מאוד את ג'יימס אנס וכמה מחברי אגודת ותיקי "ליברטי". אנס משוכנע, שישראל הפעילה את כוחה הרב למנוע העלאת גירסתו ברשתות הטלוויזיה.⁵⁰

כמה מחברי אגודת ותיקי "ליברטי" שהתמרמו על הכיסוי הטלוויזיוני של סיפורם, פירסמו את ההצהרה הבאה: "בשבועות האחרונים עמדנו בקשר עם 60 דקות, 'בוקר טוב אמריקה', 'נייטליין', ולארי קינג. כולם שקלו, ואחר כך ככל כנראה דחו את האפשרות לקיים ראיונות חיים עם שורדי 'ליברטי'. הטלוויזיה האמריקנית,

כך נראה, לא רוצה לספר את סיפור 'ליברטי' בלי מסננים, צנזורה ותירוצים ישראלים לא מופרכים." [הדגשת המחבר].⁵¹

התבטאויות אלה באו לרמז, כי ישראל שולטת במדיה הטלוויזיונית האמריקנית (וככל הנראה בבריטית) ומונעת בהצלחה את פרסום "הסיפור האמיתי" של תקרית "ליברטי". לעומת זה, אפשר שהטלוויזיה האמריקנית וזו הבריטית חופשיות ועצמאיות ולא מעוניינות לשדר גרסה של סיפור שלא ניתן לאמתה ברמה המקובלת בעיתונאות טלוויזיונית. בישראל, שכבאמצעות הברית ובריטניה פועלת בה תקשורת חופשית ועצמאית, נאמר כי העובדה ששום סוד-כביכול לא הודלף לאמצעי התקשורת, או לא התגלה על ידיהם תוך 36 שעות מהאסון, מוכיחה מעבר לכל ספק, שאין בפרשת "ליברטי" שום סוד.

- 1 רקס בלומשטיין, מפיץ ובמאי, "Attack on the Liberty", לונדון, ערוץ טלוויזיה "תמז", שודר ב-BBC 2, 27 בינואר 1987.
- 2 אדריאן פנניק, עורך המחקר של "תמז", מסר באדיבותו את מסמכי המחקר למחבר ספר זה.
- 3 בתסריט של "תמז", 50-52, בפריטים 234-44.
- 4 תסריט "תמז", 52.
- 5 תבנית משדר "מבט שני" דומה לאלה של "20/20" או של "60 דקות". הסרט קוצץ מאורכו המקורי – 53 דקות ו-17 שניות – לכ-49 דקות. ג'ורג' גולדן נחתך מהסרט. התוכנית שודרה באנגלית עם כתוביות בעברית. הערות המבוא בעברית תורגמו בשביל מחבר ספר זה על ידי עודד בן-ארי בפברואר 1991, ובהיעדר גישה לחומר המקורי, תורגמו כאן בחזרה לעברית.
- 6 ראיון של מחבר ספר זה עם רקס בלומשטיין ב-16 בספטמבר בלונדון במשרדי טלוויזיית BBC. לדעתו של בלומשטיין, חלק מהצוות סבל עדיין מתסמונת דחק פוסט-טראומטית ולא זכה לטיפול נאות מצד ממשלת ארה"ב.
- 7 Rhoda Lipton, producer, "The Attack on the Liberty," ABC News 20/20, show 719, aired on May 21, 1987, transcript, 2
- 8 שם, 7.
- 9 "Liberty" News, September 1987, 3.
- 10 מיכאל שילה סיים את תפקידו כסגן שגריר ישראל בווינגטון ונתמנה שגריר ישראל בנורבגיה.
- 11 Christopher Carlson, producer, and John Cosgrove, supervising director, *The Story behind the Story*, NBC, aired on January 27, 1992.
- 12 Justin Sturkin, producer, *Now It Can Be Told*, aired on April 14, 1992, syndicated program, 1992. התוכנית שודרה בראשונה בערוץ 8 של WVUE בניו אורליס (תחנה מסונפת ל-ABC). היא שודרה אחר כך בערוצים שונים ברחבי ארצות הברית.
- 13 ראיון טלפוני של מחבר ספר זה עם המפיק ג'סטין סטורקן ב-28 בינואר 1992 בזמן שהסרט הוכן. סטורקן ראה את המישדר "הסיפור מאחורי הסיפור" של NBC ששודר ב-27 בינואר 1992 ומאוד לא היה שבע רצון ממנו. הוא סבר שהאיר את אנשי צוות "ליברטי" באור שלילי, והעיר: "זה גרם להם להיראות כחבורת דפוקים."
- 14 אנשי הצוות שהוצגו במשדר הם ג'וזף לנטיני, לויד פיינטר, ג'ון הרנובסקי, ג'יימס אנס, ריצ'רד סטורמן וג'וזף מדוז.
- 15 U.S. Senate, Hearings before the Committee on Foreign Relations on S. 1872, a Bill to Amend the Foreign Assistance Act of 1961, 90th Cong., 1st sess., June 12, July 14 and 26, 1967, 266-67.
- 16 דוח ועדת החקירה של צי ארה"ב, עדות סא"ל ויליאם מקגונגל, החל בע' 31 וגם בע' 124.
- 17 תסריט "תמז", 18-19, פריטים 92-94.
- 18 Glenn Frankel, "In Britain, Fallout from Friendly Fire; Families of Allied Dead Press Two Nations for Facts," *Washington Post*, May 18, 1992, D-1

- פעולה, אבל אומרים שהממשלה לא תכריח את הטייסים להעיד בבריטניה. וגם: William E. Schmidt, "Nine Deaths in Gulf: British Ask Why?" *New York Times*, May 11, 1992, A-3 להעיד על מה שהשתבש".
- 19 ראו את רשימת אנשי צוות "ליברטי" שזומנו להעיד בפני וועדת החקירה של צי ארה"ב, בהערה מס' 5 לפרק 12.
- 20 עדות של סא"ל מקגונגל בפני ועדת החקירה של צי ארה"ב, 131.
- 21 שם, עדות סג"מ לוקס במלטה ב-13 ביוני 1967, 12-23; עדות רס"ל תומפסון במלטה ב-13 ביוני 1967, 87-90.
- 22 סוזן וורבה, סגנית נשיא "ערוץ ההיסטוריה", אישרה במכתב למחבר ספר זה מ-24 באוגוסט 2001, שבכמה מקרים החומר שמוצג "אינו של האירוע האמיתי המתואר". וורבה טענה, שהנוהג להשתמש בהקלטות "ייצוגיות" או לערוך שיחזורים "נעשה מרכיב מקובל למדי בתוכניות תיעודיות היסטוריות." מחבר ספר זה סבור, שהנוהג בתעשיית המשדרים התיעודיים מחייב שרטי ארכיון או שיחזורים יצוינו כך במשדר, בעל-פה או בכתובית. שום ציון כזה לא נכלל בהפקה זאת.
- 23 Cheryl Faris, producer, and Patrick King, director, *USS Liberty Survivors* [film], Los Angeles: Sligo Productions, 1991.
- 24 ציטוט של: Anthony Pearson, *Conspiracy of Silence*, New York: Quartet, 1977, p. 319. ראו פרק 9, עמודים 112-13.
- 25 שיחה טלפונית של מחבר ספר זה עם ג'ו לנטיני ב-23 ביולי 2002.
- 26 The USS Liberty newsletter, Volume III, Issue # 1, January 1984, page 8.
- 27 נכתב באינטרנט על ידי רוברט א. המילטון, http://www.theday.com/mews/ls-re-ASP?news=UID_08D3612C-B9A2-4341-0EDEAEA, October 29, 2002.
- 28 שיחה טלפונית של מחבר ספר זה עם ג'ו לנטיני ב-23 ביולי 2002.
- 29 "Attack on the Liberty", Thames TV.
- 30 תת אדמירל קונולי שירת בתפקיד זה מ-1 בנובמבר 1966 עד 21 באוגוסט 1971.
- 31 ראו: [www.thelibertyincident.com documents hot line](http://www.thelibertyincident.com/documents_hot_line) וגם *Time Magazine*, *The Nation*, *Hot Line* Diplomacy, June 16, 1967 at pages 15, 16 and 17, הכולל תמונה של מכשיר הטלטייפ של הקו החם, וב: Lyndon Baines Johnson, *Vantage Point*, (New York: Holt Rinehart and Winston, 1971), 297-304.
- 32 Bryant Jordan, "SS *Liberty* sails to challenge Israel," *military.com*, http://www.military.com/news/articles/SS_Liberty_sails_to_challenge_Israel.html?col=118603232.5324, plus comments.
- 33 שיחה טלפונית של מחבר ספר זה עם ג'ון האדן ביזמת האדן, ב-3 בפברואר 2002.
- 34 שם.
- 35 סא"ל דייוויד לואיס גר בקולברוק, ורמונט. ראיון עם לואיס נכלל במשדר הווידאו "Dead in the Water".
- 36 "Dead in the Water", London: Vision, 2003.
- 37 ביקורות מגוונות, חיוביות ושליליות, של "Dead in the Water" הופיעו באתר "אמזון"- <https://www.amazon.com/Liberty-Dead-water-Christpher-Mitchell/dp/B00007DT8I>.
- 38 דיווח של "אסושיאטד פרס" על נאום מקגונגל ב-8 ביוני 1977, שפורסם במספר רב של עיתונים.
- 39 Stephen Green, *Taking Sides*, New York: William Morrow, 1984.
- 40 "USAF in Sinai in the 1967 War: Fact or Fiction?", *Journal of Palestine Studies*, XXVII, No. 1 (Autumn 1997), pp. 67-75.
- 41 ראו תמונה ב: *Aviation Week & Space Technology*, July 24, 1967, Vol. 87, No. 4, page 69. היא צולמה ב-5 ביוני 1967, היום הראשון של מלחמת ששת הימים, על ידי טייסת 119 של חיל האוויר הישראלי. תמונה דומה המראה צל על הקרקע של מיראז' 3C כאשר הוא טס מעל 3 מטוסים מצריים מושמדים פורסמה ב:

, Lon Nordeen and David Nicolle, *Phoenix Over the Nile*, (Smithsonian Institution Press: Washington and London, 1996), תמונה 24 אחרי ע' 218, שכותרתה: "צילום זה, שצולם על ידי מיראז' של חיל האוויר הישראלי, מתעד את המכה הקשה שהונחתה על חיל האוויר של רע"מ על ידי סילונים ישראליים ב-5 ביוני 1967. 3 מטוסי קרב MiG-21 מצריים אלה הושמדו על הקרקע על ידי אש תותחים בבסיס שדווח כי נהרס לפני שיכלו להמריא (צילום חיל האוויר הישראלי)" (הדגשת המחבר).

42 "Liberty" News, September/October 1981, 4

43 שם, אוגוסט 1982, 2.

44 שם, 9.

45 שם, מרס 1983, 2.

46 המישדר "המלחמה הערבית-13 ב-1967 ויו.אס.אס ליברטי" זמין ב: - 01/12/2004 - 179892 ID: C-SPAN.org
2:58

47 המאמר שמחבר ספר זה הוזמן להציג בכינוס ניתן לקריאה ב: www.thelibertyincident.com/docs/liberty-intelligence.pdf. הוא נכתב במשותף עם ג'ון האדן, ראש תחנת CIA בתל אביב ב-1967, ועם אל"ם ארנסט קסטל, הנספח הימי של ארה"ב בתל אביב ב-1967.

48 אי-מייל מברוק אי. רונט למחבר ספר זה ב-4 בנובמבר 2004.

49 דיווח של דיוויד באודר, כתב של טלוויזיית AP: ב-28 במרס 2008 בניו יורק: "עיתונאי 'נייטליין' לשעבר דיוויד מאריש עזב את 'אל-ג'זירה' באנגלית, באומרו היום כי עזיבתו נבעה בחלקה מהטייה אנטי-אמריקנית ברשת שאינה נצפית הרבה בארץ זאת."

50 James M. Ennes Jr., "The USS Liberty Affair," *The Link*, May/June 1984, 7; and James M. Ennes Jr. "The USS Liberty," *The Link*, May/June 1992, 6

51 .USS Liberty Veterans Association, "Special Pre-Reunion Bulletin," May 6, 1987